

RECENSIE

De Messias mag geen zwart gat worden

Het Oude Testament heeft alles met het Kerstfeest te maken, sterker nog, het is de bron van Kerst. En Kerst heeft weer alles te maken met het Loofhuttenfeest. Deze visie vereist wel een andere manier van kijken naar de Bijbel.

tekst Henk Vreekamp, beeld Boekenctrum

Het schilderij Sjaraf siert de omslag van *De Messias leren*.

Stel, een christen wordt gevraagd in een paar zinnen de Bijbel samen te vatten. Grote kans dat het antwoord neerkomt op de volgende drieslag. In het begin heeft God alles goed geschapen. Toen smokkelde de mens in het paradijs het kwaad binnen. Tenslotte kwam Jezus om weer heel te maken wat stuk was.

Behalve het Nieuwe Testament heb je voor deze samenvatting niet meer nodig dan de eerste hoofdstukken van Genesis. De rest van het Oude Testament doet niet mee. De geschiedenis van het volk Israël? In geen velden of wegen te bekennen. Dominee Edjan Westerman schreef een boek waarin hij de hele Bijbel weer wil laten spreken door wat hij noemt het canonieke verhaal opnieuw te spellen. Het verhaal dat de canon, alle boeken van Oude en Nieuwe Testament, vertelt. De schrijver verzet zich vurig tegen de versimpelde samenvatting waarin de tweede Adam repareert wat de eerste Adam verprutst. Waarom?

Omdat met de komst van Jezus Israël niet naar de achtergrond verdwijnt maar op de voorgrond blijft meespelen. Onthullend beschrijft Westerman hoe in het oude canonieke verhaal de Messias een zwart gat is geworden waarin de verkiezing van Israël voorgoed verdwijnt.

We moeten radicaal omkeren, roept hij. En er is

haast bij. Israël heeft lang genoeg geleden onder de gevolgen van een foute christelijke lezing van de Bijbel. De ondertitel van het boek, *Gods weg nieuw leren lezen*, zegt waar het op staat.

In het boek lezen we hoe de weg van God zichtbaar wordt in de geschiedenis van Israël en de andere volken. En hoe de Messias op die weg verschijnt. De ongewone titel van het boek, *De Messias leren*, wil de lezer prikkelen tot een nieuwe kennismaking met de Messias.

Zegen

Het verhaal begint meteen in Genesis 1. In het ritme van de scheppingsdagen klinkt het leven van Israël al door: zes dagen werken en dan de sabbat. De schepping wacht op de zegen van God. Daartoe wordt Israël afgezonderd, als deel voor het geheel. Westerman heeft het over 'het kamp' van Israël, de blijvende woonplek van het volk. Bij de berg Sinai wordt de Tora gegeven aan Israël. Daarmee wordt dit volk geroepen als een 'koninkrijk van priesters' temidden van de andere volken. En temidden van Israël zelf zijn er de hogepriester en de priesters. Dat lezen we in Leviticus, letterlijk het hart van de vijf boeken van Mozes. Dit moeilijke boek krijgt bij

Westerman de aandacht die het verdient. Het is de priesterlijke roeping van Israël die de grondtoon is van het nieuwe canonieke verhaal.

Vanuit dit midden is het wachten op de achtste dag, dag van een nieuw begin. Over deze Messiaanse tijd dromen de profeten. Het bijbelse verhaal draait wel om Israël maar gaat uiteindelijk over de eenheid van Israël en de volken in het koninkschap van God op aarde. De geschiedenis is onderweg naar de *Tikoen Olam*, de voltooiing van de wereld.

In dit licht vertelt het Nieuwe Testament geen nieuw verhaal. In de Messias gaan de koninklijke, profetische en priesterlijke taken samen. De achtste dag is aangebroken. Het koninkrijk van God is nabij gekomen. God komt als niet eerder dichtbij, zijn Woord wordt vlees. Deze incarnatie (invlezing, zegt Westerman) vindt plaats temidden van Israël. Jezus, Jesjoea, verschijnt op het toneel van Israël. En vanuit Sion gaat dit goede woord op vleugels van de Geest naar de einden van de aarde.

Bron van Kerst

Wat levert dit nieuwe spellen van de canon op? Bijvoorbeeld dat nieuw licht valt over ons Kerstfeest. In het kerkelijk jaar volgen we het leven van Jezus nooit zonder 'de inbedding van het heil van de Messias in Israël'. De incarnatie begint in het Oude Testament. En daar moeten we dus ook de bron van Kerst zoeken.

Dat is niet eenvoudig. Want de geschiedenis nam een andere wending. De historische oorsprong van het feest ligt niet in de Bijbel maar in ons noordelijk midwinterfeest. Hoe om te keren?

Westerman ziet de geschiedenis uitlopen op een groots *Soekot*, het Loofhuttenfeest van Israël en de volken samen. Het dankfeest van heel de schepping. In dat licht staat ook de geboorte van de Messias. Het nieuwe canonieke verhaal verbindt Kerstfeest weer met het in de kerk verdonkermaande Loofhuttenfeest.

Westerman schreef een indringend bijbels-theologisch leerboek. Vanuit een nieuwe invalshoek biedt hij verrassende doorkijkjes en vergezichten. Zijn zoektocht heeft het spannende van: hoe gaat de Bijbel op een voor mij nieuwe manier spreken? Dat vraagt omkeer in ons denken.

Vlot lezen is er niet bij. De auteur introduceert He-

De incarnatie begint in het Oude Testament

breeuwse en Joodse begrippen om vervreemding op te roepen die nodig is om de Bijbel als nieuw te kunnen lezen. In talloze voetnoten geeft hij een overvloed aan bijbelteksten en literatuurverwijzingen. Een echt gemis is het daarom dat registers achter in het boek ontbreken.

Wat de hoofdlijn betreft heeft het boek mij overtuigd. Het nieuwe lezen van de Bijbel dat Westerman uitdraagt is broodnodig. Terwille van Israël. En terwille van mijzelf als hoorder van het hele bijbelverhaal.

Edjan Westerman, *De Messias leren, Israël en de volken - Gods weg nieuw leren lezen*, met op de omslag 'Sjaraf' van Jip Wijngaarden, Uitg. Boekencentrum Zoetermeer, 29,90 euro